

Riktlinjer för föräldrars ekonomiska ansvar vid placering av barn och unga

Antagen av socialnämnden 2018-01-08 § 5

Innehåll

1. Inledning.....	2
2. Allmänna förutsättningar	2
2.1 Föräldrarnas ersättningsskyldighet.....	2
2.2 Ekonomiska konsekvenser när ett barn placeras	2
2.3 Barnbidrag/Förlängt barnbidrag.....	2
2.4 Studiebidrag och eventuellt inackorderingstillägg.....	3
2.5 Underhållsstöd	3
2.6 Barnpension	3
2.7 Vårdbidrag.....	3
2.8 Bostadsbidrag.....	3
2.9 Försörjningsstöd.....	4
2.10 När barnet fyller 18 år	4
2.11 Information till föräldrarna.....	4
2.12 Föräldrarnas ersättningsskyldighet till kommunen	4
3. Handläggning.....	5
3.1 Beräkning av ersättningen.....	5
3.2 Nödvändiga handlingar	5
3.3 Inkomstberäkning	5
3.4 Beräkning av ersättningsbeloppet.....	6
3.5 KommunikERING av beräkningsunderlaget.....	6
3.6 Jämkning.....	6
3.7 Beslut om ersättning	7
3.8 Delgivning av beslut.....	7
3.9 Överklagan	7
3.10 Ändring av ersättningsbelopp	7
3.11 Årlig omräkning.....	7

1. Inledning

Dokumentet innehåller anvisningar för handläggningen av föräldrars ersättning till kommunen för kostnader för dygnsplacerade barn under 18 år. Socialnämnden ansvarar för handläggningen.

Den lagstiftning som ligger till grund för kommunens rätt att ta ut ersättning av föräldrar är 7 kap 1 § föräldrabalken (FB), 8 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Hur ersättningen ska bestämmas framgår i 6 kap. 2-4 §§ socialtjänstförordningen (SoF).

I riktlinjerna framgår det att när ett barn dygnetruntploceras genom kommunens försorg ska regelmässigt en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och ett beslut om ersättningsbelopp ska fattas för vardera föräldern.

Föräldrarna ska, så snart det står klart att det kan bli aktuellt med en insats i form av dygnetruntplocering av barnet, informeras om sin ersättningsskyldighet för vården samt om vilka konsekvenser det i övrigt innebär för deras ekonomi.

2. Allmänna förutsättningar

2.1 Föräldrarnas ersättningsskyldighet

Enligt 7 kap. 1 § FB har föräldrar, var för sig, försörjningsskyldighet gentemot sina barn. För föräldrar som inte bor med barnet fullföljs denna skyldighet genom underhållsbidrag.

När barnet är dygnetruntplocerat har föräldrar enligt 8 kap. 1 § SoL skyldighet att bidra till kommunens kostnader för vården. Detta gäller oavsett om placeringen skett med stöd av SoL eller utan vårdnadshavarens samtycke med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Var och en av föräldrarna ska bidra, men beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsstödsbeloppet. Ersättningsskyldigheten gäller vid såväl tillfälliga som stadigvarande placeringar och från den dagen ett beslut om placeringar verkställs. Skyldigheten gäller både placering i familjehem och vid placering på institution.

2.2 Ekonomiska konsekvenser när ett barn placeras

När ett barn dygnetruntploceras medför det att föräldrarna förlorar rätten till socialförsäkringsförmåner som är knutna till att de har barnet i sin vård.

Socialnämnden har alltid skyldighet att meddela Försäkringskassan (FK) när ett barn blir dygnetruntplocerat och har även ansvar för att anmäla till FK om barnet omplaceras eller flyttar hem till föräldrarna igen.

2.3 Barnbidrag/Förlängt barnbidrag

Vid SoL- och LVU-placeringar betalar inte försäkringskassan ut barnbidraget till föräldern.

Efter framställning av socialnämnden ska FK utbetala barnbidraget till familjehemmet och kostnadsersättningen ska reduceras med motsvarande belopp, enligt 4 § tredje stycket lagen om allmänna barnbidrag (ABBIL) och 8 § Lagen om förlängt barnbidrag (FBBL).

Vid institutionsplaceringar ska barnbidraget uppbäras av socialnämnden. Framställning om detta görs också hos FK.

Socialnämnden ansvarar för att anmäla till FK om barnet omplaceras eller flyttar hem till föräldrarna igen, 7 § (ABBL) och 8 § (FBBL).

2.4 Studiebidrag och eventuellt inackorderingstillägg

Om ett barn är placerat kan studiehjälp för en omyndig studerande betalas ut till socialnämnden eller någon annan för att användas till den omyndiges utbildning och uppehälle. Begäran om ändrad betalningsmottagare görs till lokala CSN. Av begäran ska det framgå att socialnämnden i utredning har kommit fram till att socialnämnden ska vara betalningsmottagare. Det är också möjligt att begära att familjehem ska vara betalningsmottagare. Omkostnadsersättningen ska då reduceras med motsvarande belopp (33 § 2 stycket Studiestödsförordningen).

2.5 Underhållsstöd

Om en förälder haft underhållsstöd från FK dras detta in när ett barn placeras utanför hemmet. Socialnämnden är skyldig att omgående meddela FK att barnet har placerats. Underhållsstöd till boföräldrarna dras in från första månadskiftet efterbarnets flyttning.

För den föräldern som före placeringen har betalat ett återbetalningsbelopp för underhållsstöd till FK innebär det att återbetalningsskyldigheten till FK upphör från placeringsdatumet och tills vidare. Istället ska socialnämnden ställa motsvarande ersättningskrav på den föräldern.

Socialnämnden ska även anmäla till FK när en placering upphört och barnet åter bor hos förälder. Föräldern måste då på nytt göra en ansökan om underhållsstöd hos FK.

2.6 Barnpension

Barnpension kan inte uppbäras av kommunen som ersättning för kommunens kostnader för vård. FK fortsätter att betala ut barnpensionen till föräldern. Eftersom barnpensionen är avsedd för barnet bör föräldern uppmanas att med dessa medel stå för vissa av barnets kostnader under placeringstiden, exempelvis kläder och fritidsaktiviteter.

Omkostnadsersättningen till familjehemmet ska reduceras med motsvarande belopp. Om inte föräldrarna går med på detta kan det framräknade ersättningsbeloppet till kommunen jämkas uppåt med hänvisning till inkomsten av barnpension. Det jämkande ersättningsbeloppet får dock aldrig överstiga aktuellt underhållsbelopp.

Om ett barn placeras och uppbär barnpension är socialnämnden enligt 5 kap 3 § SoF skyldig att anmäla till överförmyndaren om det antas föreligga förhållande som talar för att en förälder inte kommer att förvalta barnets egendom på ett betryggande sätt.

2.7 Vårdbidrag

Vårdbidrag avseende ett placerat barn beviljas inte från FK. Ett familjehem har alltså inte rätt till vårdbidrag. Däremot kan en särskilt förordnad vårdnadshavare uppbära vårdbidrag.

2.8 Bostadsbidrag

Bostadsbidrag och KBH. Kommunalt bostadsbidrag för funktionshindrade, kan komma att minska eller dras in.

2.9 Försörjningsstöd

Försörjningsstöd beviljas inte avseende kostnader för ett barn som är placerat.

2.10 När barnet fyller 18 år

När det placerade barnet fyller 18 år upphör kommunens möjligheter att ta ut ersättning från föräldrarna även att den unge fortfarande omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet, dvs. går i skola.

Det utgår inte heller förlängt underhållsstöd från FK då barnet är placerat. Barnets föräldrar får betala underhåll direkt till den unge själv. Detta regleras därefter via omkostnadsersättningen.

2.11 Information till föräldrarna

Så tidigt i utredningsprocessen som möjligt, när det kan antas att en dygnetruntplacering kan bli aktuell, ska utredaren informera föräldrarna om deras ersättningsskyldighet för barnets kostnader. Föräldrarna ska även informeras om vilka konsekvenser placeringen kan få för deras ekonomi i övrigt. Informationen bör lämnas både muntligt och genom ett skriftligt informationsblad.

2.12 Föräldrarnas ersättningsskyldighet till kommunen

När ett barn dygnetruntplaceras genom socialnämndens försorg ska regelmässigt en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och beslut ska fattas enligt följande.

- Beslut om föräldrarnas ersättning ska alltid fattas så snart placeringstiden överstiger en månad. Om placeringstiden överstiger en månad gäller ersättningsskyldigheten från den dag placeringen verkställdes, vilket innebär att beslutet ibland blir retroaktivt.
Detta gäller oavsett om det är en stadigvarande placering, en tillfällig placering under utredningstiden eller om barnet flyttas. Det avgörande är att föräldern inte har barnet hemma på minst en månad.
- Ett beslut ska fattas för vardera föräldern.
Det gäller även om föräldrarna är sammanboende.
- Beslutet ska alltid innehålla ett beslutat ersättningsbelopp.
Ersättningsbeloppet kan vara 0 kr om förälder uppbär försörjningsstöd. Beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsbeloppet. Beslut kan omprövas under hela placeringstiden. Föräldrarna har skyldighet att meddela ändrade förhållanden.
- Om det framräknade ersättningsbeloppet blir lägre än 100 kr per barn och månad tas ersättning inte ut från föräldern.
- För kortare placeringstid än en månad tas ingen ersättning ut från föräldrarna.
- Beslut om eftergift enligt 9 kap § 4 SoL ska fattas.
- Om inte en förälder betalar ersättning i enlighet med fattat beslut är utgångspunkten att kravåtgärder alltid ska vidtagas. Vid placering enligt SoL och LVU ska ställning tas till om förutsättningar finns för ersättningstalan hos länsrätten.

3. Handläggning

3.1 Beräkning av ersättningen

Var och en av föräldrarna ska ersätta kommunen med belopp motsvarande återbetalningsbeloppet vid underhållsstöd (underhållsstödlagen 25-27 §§). Som underlag för beräkningen utgår man dels från inkomster enligt uppgifter från det senast taxeringsbeslutet och dels från det totala antal barn som föräldrarna är försörjningsskyldiga för enligt 7 § FB. Även om föräldrarna är sammanboende kan de ha olika antal barn.

Om en förälder har fullgjort sin underhållsskyldighet genom att betala ett engångsbelopp eller annat bidrag till barnets underhåll för den tid då barnet är placerat, behöver föräldern inte bidra till kommunens kostnader för vården.

Om barnet innan placeringen bott hos en förälder som uppburit underhållsstöd för barnet ska det redan finnas ett uträknat återbetalningsbelopp hos försäkringskassan för den andre föräldern. Då ska detta återbetalningsbelopp utgöra grund för beslutet gentemot föräldern.

En förälders ersättningskyldighet till kommunen gäller även om föräldern är placerad tillsammans med barnet om inte annat avtalats beroende på att föräldern står för del av barnets uppehälle vid placeringen.

Om en förälder uppbär försörjningsstöd saknas för tillfället förutsättningar för att ta ut ersättning och ersättningsbeslutet sätts till 0 kr.

3.2 Nödvändiga handlingar

Personbevis

Personbevis för utredning på barnet begärs in från skattemyndigheten för att få klarhet angående föräldrar, vårdnadshavare och deras aktuella folkbokföringsadresser. Alternativt hämtas uppgifterna från KIR

Senaste taxeringsbeslut

Begärs in av föräldrarna. Om dessa inte medverkar ska skattemyndigheten på begäran lämna kommunen de inkomst- och förmögenhetsuppgifter som behövs för att fastställa en förälders ersättningsbelopp (6 kap 2 § SoF).

Beräkningsunderlag

Blankett för beräkning av ersättningsbeloppet.

Beslutsblankett

Blankett som innehåller beslutat ersättningsbelopp samt uppgifter om när och hur det skall betalas.

3.3 Inkomstberäkning

Inkomstberäkningen baseras på den senaste taxeringen. Exempelvis grundas ersättningskyldigheten under perioden februari 2005 januari 2006 på 2004 års taxering dvs. på inkomster under år 2003 osv.

Som inkomst räknas

- Inkomst av tjänst
- Inkomst av kapital

- Studiemedel i form av studiebidrag
- 1 procent av den del av skattepliktig förmögenhet som överstiger 900 000 kr
- Inkomst av näringsverksamhet

Den framräknade summan d.v.s. årsinkomstbeloppet minskas med 100 000 kr. Beloppet som återstår läggs till grund för beräkning av ersättningsbeloppet.

3.4 Beräkning av ersättningsbeloppet

Ersättningsbeloppet beräknas som en viss procent av föräldrarnas inkomst enligt ovan. Procenttalet bestäms med hänsyn till samtliga barn föräldern har försörjningsskyldighet för enligt 7 kap 1 § FB. Alla barn ska räknas med, även de som lever utanför familjen. Procentsatsen är 14 procent för ett barn, 11,5 procent för två barn 10 procent för tre barn, 7,75 procent för fyra barn, 6,4 procent för fem barn, 5,5 procent för sex barn, 4,85 procent för sju barn, 4,35 procent för åtta barn, 4 procent för nio barn, 3,7 procent för tio barn.

Exempel:

En pappa är försörjningsskyldig för 4 barn. Han är ersättningsskyldig för två placerade barn. Hans framräknade årsinkomstbelopp är 180 000 kr vilket minskas med 100 000 kr. Det blir 80 000 kr. Den inkomsten används sedan för att beräkna ersättningsbeloppet per barn: $7,75\% \times 80\,000 = 6\,200$ per barn och år eller 517 kr per månad. Ersättningsbeloppet blir alltså 1 034 kr per månad för de två placerade barnen tillsammans.

På försäkringskassans hemsida finns ett beräkningsverktyg för återbetalnings-/ersättningsbeloppet som kan användas som hjälpmedel: www.fk.se.

Barnets egna inkomster t.ex. sjukersättning eller lön, kan beräknas på samma sätt som föräldrarnas ersättning till kommunen. Barnets inkomster beräknas på samma sätt som föräldrarnas, men grundavdraget är 48 000 kronor.

Exempel:

Barnet har en egen årsinkomst på 70 000 kr grundavdraget 48 000 kr = 22 000 kr hälften, d.v.s. 11 000 kronor, reducerar de belopp föräldrarna tillsammans ska betala till kommunen. Respektive förälders ersättningsbelopp reduceras i detta exempel med 5 500 kronor per år.

3.5 KommunikERING av beräkningsunderlaget

Innan ett beslut som fattas om att föräldrar ska betala en viss ersättning ska beräkningsunderlaget och beräknad ersättning kommuniceras med dem. Föräldrarna blir därigenom informerade om beräkningssättet och ges möjlighet att se om underlaget är korrekt. Det ger dem även möjlighet att eventuellt begära jämkning av ersättningsbeloppet. Föräldrarna ska informeras om att beloppen omräknas årligen i februari (riksriktmånad) samt när antalet barn, som de är försörjningsskyldiga för, ändras.

3.6 JämknIng

Om det framräknade beloppet bedöms vara oskäliga i förhållande till respektive förälders ekonomiska förmåga eller sociala situation kan ersättningen jämkas till en skälig nivå. Det kan exempelvis vara så att föräldrarnas inkomst har förändrats sedan det inkomståret som varit underlag för beräkningen eller för att föräldern står för vissa av barnets kostnader.

En anledning kan också vara att barnet regelmässigt vistas hemma hos föräldern exempelvis varje helg. Jämknningen kan givetvis göras uppåt, exempelvis om föräldern får barnpension

för det placerade barnet. Anledning till jämkning ska anges i beslutet. Jämkningsbeslut kan ske redan från början eller vid senare tillfälle.

För att göra en bedömning av behovet av jämkning kan lämpligen en jämförelse göras med föräldrarnas ekonomi i förhållande till normen för försörjningsstöd. Om föräldern har en inkomst i nivå med normen, finns för tillfälligt inte utrymme att betala någon ersättning. Föräldern ska inte betala mer än sitt eventuella överskott, får alltså inte hamna under normen.

3.7 Beslut om ersättning

Beslutet ska innehålla ersättningsbelopp samt uppgifter om när och hur det ska betalas. Om det framräknade ersättningsbeloppet blir lägre än 100 kronor per barn och månad tas ersättningen inte ut.

3.8 Delgivning av beslut

Beslutet ska delges respektive förälder. Beslutet ska även överlämnas till den som enligt förvaltningens rutiner är ansvarig för upplägg och bevakning i ekonomisystemet.

3.9 Överklagan

Nämndens beslut om vad en förälder ska betala i ersättning till kommunen kan inte överklagas med förvaltningsbesvär.

3.10 Ändring av ersättningsbelopp

En förälders försörjningsskyldighet kan komma att ändras genom att fler eller färre barn ska försörjas. Förändringen påverkar procentsatserna vid beräkningen av ersättningsbeloppets storlek. En omräkning görs då i anslutning till den förändrade försörjningsskyldigheten och kan således ske när som helst under året.

3.11 Årlig omräkning

Ersättningsbeloppet ska omräknas varje år utifrån det senaste taxeringsbeslutet och avse perioden 1 februari – 31 januari. Om en förälders ekonomiska förhållanden ändras under perioden kan nytt avgiftsbeslut fattas.